

сутнічае ва ўсіх кампанентах музыкі (гармонія, рытм, муз. форма), найб. канцэнтравана праяўляецца ў муз. голасе — мелодыі, а меладычная лінія ўласціва толькі мелодыі. М. таксама звязана з дынамікай і архітэктонікай формы. Хвалі дынамічных напружанняў, іх падрыхтоўка, кульмінацыя і спад адлюстроўваюцца на меладычнай лініі твора. Архітэктоніка выяўляецца ў паслядоўнасці частак, раздзелаў, а таксама ў разнастайных паслядоўнасцях мелодый і іх комплексаў. Асаблівае ўздзеянне на форму твора М. аказвае ў тым выпадку, калі ў ёй праяўляецца секундавы рух. Найменшым інтанацыйным элементам М. з'яўляецца *напеўка*. Існуюць наступныя тыпы муз. інтанацый: эмацыянальна-экспрэсійныя, прадметна-выяўл., муз.-жанравыя, муз.-стылявыя, ладагарманічныя, рытмічныя, меладычныя, тэмбравыя. У выканальніцкім мастацтве вызначаюць генеральную інтанацыю, а таксама асобныя інтанацыі ў раздзелах, тэмах, дэталях асобных момантаў. Напр., на М. каляндарных песень уздейнічаюць перш за ўсё іх сац. абумоўленасць, сінкратызм, што выяўляецца ў манеры гучных спеваў («адкрытым гукам», «ва ўвесь дых», каб «перагуквалася ў далёкім лесе») і разнастайных рытмічных рухах (хадзьба, бег, прыскокі, рытуальныя дзеянні з абрадавымі атрыбутамі). Эмацыянальныя інтанацыі былі характэрны для ранняга этапу развіцця музыкі (заклікі, крыкі, галашэнні, гуканні). Жанравыя інтанацыі ўзніклі пазней, калі музыка адчула ўздзеянне паэзіі і танца. Адначасова ўзбагалася метрарытміка нар. песень, выкарыстоўваліся тыповыя інтанацыі пэўных жанраў. Вобразная інтанацыя больш уласціва познатрадыц. і сучаснай творчасці, калі вял. ролю адыгрываюць асацыятыўныя сувязі, што абумоўлена патрабаваннямі дэталізацыі жыццёвых назіранняў.

А.М.Аляхновіч.

МЕЛОДЫЯ (ад грэч. *melōdia* спева, песня, напеў), паслядоўны рыт-

мічна і ладава-інтанацыйна арганізаваны рад гукаў рознай вышыні. У аднагалосай музыцы М. з'яўляецца носьбітам муз. вобраза, у шматгалосай — адначасова гучаць некалькі самаст. меладычных галасоў (поліфонія) або пануе М. з гарманічным суправаджэннем (гомафонія). Усе сродкі шматгалосся маюць вял. значэнне, дапаўняючы маст. вобраз, пазначаны М. у асн. рысах. Вылучаюць наступныя асаблівасці М.: вядучая роля аднагалосай М. сярод усіх галасоў твора; узнаўленне схаванай у М. плаўнай секундавай лініі, якая атрымлівае сваю асэнсаванасць і выразнасць толькі ва ўзаемадзеянні з усім шматгалоссем твора. М. заключае ў сабе ўсе элементы муз. твора: інтанацыйнасць, лад, гармонію, рытм, метр, фактурны малюнак, архітэктоніку, дынаміку, меладычную лінію. У песенным фальклоры беларусаў сінанімамі М. выступаюць паняцці «напеў», «голос». Раннім абрадавым песням былі ўласцівы аднагалосыя спевы, у якіх М. будавалася на дыятанічным гукарадзе, у межах тэрцыі ці кварцы. Абрадавыя песні не вылучаліся асаблівай меладычнай выразнасцю, гучалі напружана, эмацыянальна ўзрушана (*Масленічныя песні, Веснавыя песні*). Распеўнасць больш характэрна пазаабрадавым творам. У песнях сольнай традыцыі М. раскрывае лірычную існасць пазаабрадавых твораў, дзякуючы зацягванню гуку, рытмічнаму вар'іраванню, зруху апорных тонаў, нягледзячы на квінтавасць напева. У кожным тыпе напеваў фалькл. песеннай традыцыі М. выразныя сродкі суадносяцца парознаму, утвараючы непаўторны каларыт кожнага асобнага твора.

А.М.Аляхновіч.

МЕЛХІСЕДЭК (у свеце Паеўскі Міхаіл Львовіч; 15.11.1879, с. Вітуліна Люблінскага ваяв., Польшча — 30.5.1931), беларускі праваслаўны царкоўны дзеяч. Скончыў Казанскую духоўную акадэмію (1904). З 1904 выкладаў у Магілёўскай духоўнай семінарыі, з 1905 настояцель

Магілёўскага Богаяўленскага, Бялыніцкага і інш. манастыроў. З 1910 наглядчык Уладзікаўказскага духоўнага вучылішча, з 1914 рэктар Тыфліскай духоўнай семінарыі. З 1916 вікарны епіскап кранштацкі, з 1917 ладажскі. З 1919 вікарны епіскап слуцкі, з 1919/20 епіскап мінскі і тураўскі. З ліп. 1922 да чэрв. 1926 самаабвешчаны мітрапаліт мінскі і беларускі. Выступаў супраць *абнаўленняў*, якія стварылі Бел. аўтаномную праваслаўную царкву. Стаў прыхільнікам абвяшчэння *Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы*. У 1924 і 1925 на паліт. працэсах у Мінску і Маскве двойчы прыгавораны да 3 гадоў зняволення ўмоўна, сасланы на Марыінскае спецпасяленне ў Сібір. З 1928 архіепіскап енісейскі і краснаярскі. З 1930 чл. Свяшчэннага Сінода Рус. Праваслаўнай царквы. Раптоўна памёр у час царк. службы ў Маскве, куды быў выкліканы на сесію Сінода.

А. Мельдзюкова ў ролі Зоські.

МЕЛЬДЗЮКОВА Акцябрына Францаўна (29.10.1924, с. Іванаўка Кіраваградскай вобл., Украіна — 6.3.1996), беларуская актрыса. Засл. артыстка Беларусі (1975). Скончыла студию Бел. тэатра імя Я.Коласа (1948), працавала ў ім. Выканаўца драм., характарных роляў: Зоська («Раскіданае гняздо» Я.Купалы), Наташа («Выбачайце, калі ласка!» А.Макаёнка), Бажашуткава («Амністыя» М.Мату-